

М. А. Бохан
директор Житомирської
гуманітарної гімназії № 1
e-mail: margarita.bohan@mail.ru

**Управлінський супровід діяльності колективу щодо розвитку
критичного мислення учнів у процесі навчання**

Стаття присвячена проблемі здійснення управлінського супроводу діяльності колективу щодо розвитку критичного мислення учнів у процесі навчання. Автором статті обґрунтовується необхідність управлінського супроводу, досліджуються алгоритм здійснення такого супроводу як складова роботи адміністрації щодо управління педагогічним колективом на засадах ресурсного підходу, пропонуються заходи, які є необхідними для ефективної організації діяльності колективу при організації навчально-виховного процесу з використанням технологій критичного мислення

Актуальність проблеми обумовлена необхідністю вдосконалення процесу управління навчальним закладом в умовах зміни змісту сучасної української освіти. Соціальні та економічні чинники сьогодення вимагають від школи підготовки молоді, здатної відповідати на виклики часу, компетентної та мобільної на сучасному ринку праці, яка має чітку громадську позицію та ефективно здійснює діяльність, саморозвивається та здатна навчатися протягом життя. Для досягнення цієї мети колектив Житомирської гуманітарної гімназії № 1, базуючись на досвіді роботи навчального закладу, визначив одним з пріоритетних напрямів роботи удосконалення процесу науково-дослідницької діяльності учнів як найефективнішого аспекту становлення гімназистів.

Науково-дослідницька діяльність в учнівському середовищі – процес достатньо складний та потребує створення цілого ряду превентивних заходів, метою яких є різноманітна підготовка учнів до здійснення зазначеної діяльності, а саме:

- діагностична робота з виявлення здібностей та обдарованостей учнів;
- організація психологічного супроводу (актуалізація наявних та формування нових інтересів, мотивів, сенсів і перспектив особистості шляхом стимулюючого консультування учня щодо організації відповідних засад його творчої діяльності; орієнтація старшокласника у науково-дослідному полі вибору майбутньої теми дослідження з обов'язковим врахуванням профілю навчання та даних «психологічного паспорту учня»; підтримка учня у конкретизації

мети, проблеми, плану майбутнього наукового дослідження; розвивальна, консультативна допомога учню в організації проведення наукового дослідження та оформлення його результатів);

- прищеплення учням практичного володіння методами наукового дослідження;
- формування нового типу мислення учня, здатного на теоретичне осмислення актуальності обраної теми, її науково-прикладної цінності, учня спроможного на проведення самостійного наукового дослідження і застосування отриманих результатів;
- формування педагогічного колективу, члени якого готові до педагогічного керівництва науково-дослідницькою діяльністю учнів;
- створення ефективних організаційних механізмів управління науково-дослідницькою діяльністю в навчальному закладі на всіх етапах її здійснення: науково-методична рада – гімназійна філія МАН-підготовче відділення філії – педагогічний колектив – педагогічні керівники науково-дослідницьких робіт – учні.

Практика показала, що запровадження будь-якої педагогічної інновації потребує насамперед організаційно-управлінського та соціально-психологічного забезпечення. Окрім того, сюди належать кадрові, організаційні, фінансові, інформаційні, технологічні ресурси; дотримання умов, необхідних для ефективного перебігу інноваційних процесів, сприятлива соціально-психологічна атмосфера, готовність вчителя до інноваційної діяльності, подолання опору змінам. Без управлінського супроводу діяльність колективу в даному напрямку не може бути ефективною, як правило, носить безсистемний, хаотичний, формальний, недостатньо науковий характер. Відсутність управління даним процесом нівелюють цільовий і ціннісний аспект нововведення, тому на перше місце виходять засоби управлінського впливу. Досвід роботи Житомирської гуманітарної гімназії № 1 свідчить про важливість запровадження цілої низки управлінських заходів, які є необхідними для ефективної організації діяльності колективу при організації навчально-виховного процесу з використанням технологій критичного мислення

Робота колективу Житомирської гуманітарної гімназії № 1 у рамках педагогічного майданчика «Розвиток критичного мислення» здійснювалась у чотири етапи: концептуальний, проєктивно-оперативний, практичний, результативний.

На першому(концептуальному) етапі основними завданнями є

1. Вибір проблеми для експерименту.

Результат роботи колективу над науково-методичною проблемою «Організаційні механізми управління процесом науково

дослідницької діяльності в умовах гімназії» при розробці теоретичної моделі, вивченні прийомів та методів організації навчально-виховного процесу на основі науково-дослідницької діяльності в урочний, позаурочний час, при моделюванні методичної системи навчального закладу визначив як найбільш складну педагогічну задачу – проблему формування нового мислення учня. Саме тоді була розпочата робота з пошуку технологій, які давали би можливість змінити тип мислення учня, сформувані його у відповідності до поставлених задач. Більшістю педагогів закладу технології критичного мислення було визначено як такі, що дають можливість здійснити перехід від навчання, орієнтованого переважно на запам'ятовування, до навчання, спрямованого на розвиток самостійного свідомого мислення учнів.

2. Обґрунтування теми, мети, завдань, очікуваних результатів.

Для вирішення вищезазначеного завдання у навчальному закладі була створена творча група, яка вивчила технології критичного мислення, інформацію про їх впровадження, дослідження з даного напрямку. Результати роботи були заслухані на засіданні педагогічної ради, члени групи повідомили колективу про цілі та завдання, які можливо досягнути при упровадженні даної новації.

Крім цього, питання внесення інновацій в навчально-виховний процес та доцільність таких дій розглядались при проведенні засідань методичних комісій, круглих столів, педагогічних читань, де вчителі гімназії ділились результатами педагогічного пошуку.

3. Розробка гіпотези експерименту, вибір технологій та методів дослідження.

Здійснена членами творчої групи та винесена на розгляд науково-методичної ради навчального закладу, яка після ознайомлення з технологіями та методами дослідження, обрала ті, що можна адаптувати до визначеної тематики й підтвердила доцільність участі колективу у педагогічному експерименті.

4. Моніторинг готовності педагогів до експерименту.

Наукові джерела серед важливих управлінських функцій в організації інноваційної діяльності визначають операційно-управлінські та соціокультурні, які створюють сприятливу внутрішкільну інноваційну атмосферу. Ефективність управління такою діяльністю забезпечується узгодженням дій та цілей шкільної організації з діями та цілями кожного члена педагогічного колективу, сприятливими комунікаціями та адаптивністю і гнучкістю організаційних структур школи. Особистісно зорієнтований підхід до управління педагогічним працівниками, які здійснюють інноваційну діяльність, стає провідним, саме тому з метою визначення учасників

експерименту в гімназії були проведені анкетування педагогів щодо психологічної та педагогічної готовності до інноваційної роботи, співбесіди щодо виявлення бажаючих брати участь у експериментальній роботі, організований психолого-педагогічний супровід впровадження інновації, який є не простим поєднанням різноманітних методів діагностико-корекційної роботи з вчителями, а виступає як комплексна технологія, особлива культура підтримки і допомоги педагогу у вирішенні завдань особистісного розвитку, удосконалення, соціалізації. Такий підхід дає можливість врахувати потреби та інтереси педагогів, які беруть участь у інноваційній діяльності, спиратись у подальшій роботі на їх індивідуальні особливості.

II (проективно-оперативний етап) діяльності педагогічного колективу у рамках експериментального майданчику визначає перед управлінським корпусом навчального закладу цілу низку завдань, які вимагають вирішення. Серед них:

- ознайомлення з базовими педагогічними ідеями даної технології;
- моделювання методичної системи з врахуванням ТКМ;
- діяльність у рамках експерименту як складова роботи над проблемною темою гімназії;
- створення та затвердження програми експерименту;
- розробка управлінського супроводу даного етапу;
- розробка психолого-педагогічного супроводу;
- внесення коректив у роботу науково-методичної ради.

III (практичний етап) вимагає від учасників експерименту діяльності у таких напрямках:

- управлінський супровід;
- психологічний супровід;
- робота з учнями;
- робота з учителями;
- робота з батьками.

Розглянемо напрямок діяльності, що відповідає темі нашого дослідження, а саме на управлінському супроводі, який на даному етапі передбачає організацію роботи щодо виконання завдань педагогічного експерименту, контроль і ефективне керівництво, організацію спільної діяльності всіх учасників експерименту та їх спрямування на досягнення мети.

Під організацією роботи щодо виконання завдань педагогічного експерименту розуміємо розробку та оформлення пакету документів, які регламентують участь навчального закладу в експерименті, а саме:

- оформлення подання до міського управління освіти щодо надання дозволу на проведення дослідно-експериментальної роботи на базі закладу;

- підготовка заявок до управління освіти, Інституту післядипломної педагогічної освіти з про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі закладу;

- створення та надання до управління освіти, Інституту післядипломної педагогічної освіти програми проведення дослідно-експериментальної роботи на базі закладу;

- підготовка на підставі наказів Міністерства освіти і науки України, обласного управління освіти, міського управління освіти відповідного наказу по гімназії про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі закладу;

Управління будь-яким інноваційним процесом передбачає здійснення контролю за результатами: констатація результатів, аналіз, відповідно до мети та завдань, та висновки ; моніторингову діяльність щодо кадрового забезпечення, оцінку діяльності учасників педагогічного експерименту і відповідні висновки для корекції їх діяльності; моніторинг управління згідно з програмою дослідно-експериментальної роботи та відповідні висновки щодо результативності управлінських впливів; контроль за відповідністю науково-методичного забезпечення поставленим завданням; контроль за рівнем психолого-педагогічного супроводу. Не менш важливим в управлінському супроводі такого виду діяльності є формування каналів прямого і зворотнього зв'язку для інформування й стимулювання учасників інноваційного процесу, створення умов для поширення досвіду роботи.

Без здійснення таких заходів неможлива наукова організація впровадження інновації, яка вимагає інтенсивного переосмислення цінностей, подолання стереотипів педагогічного мислення, здійснення глибинних, системних перетворень, що стосуються всіх аспектів реформування навчально-виховного процесу. Головна задача - зробити навчально-виховний процес максимально ефективним, зібрати в педагогічному колективі команду професіоналів, які володіють новими технологіями навчання, виховання та менеджменту освіти, які підтримують інноваційний процес і здатні взяти участь у творчій діяльності, надавати їм підтримку та реально стимулювати

Таким чином, можна зробити **висновок**, що ефективність впровадження технологій критичному мислення у навчально-виховний процес насамперед залежить від рівня управління такими процесами, від професійної компетентності менеджерів освіти як

визначального фактора інноваційних змін у системі загальної освіти, оскільки саме управлінський супровід спрямований на те, щоб об'єднати колектив навколо головної мети, керувати не людьми, а процесами змін, утверджувати толерантність до тих, хто має інші думки і погляди..

Список використаних джерел та літератури:

1. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С, Макінстер Дж. – Київ : Плеяди, 2006. - 217 с.
2. Макаренко В. М. Як опанувати технологію формування критичного мислення / Макаренко В. М., Туманцова О. О. – Харків : Видавнича група «Основа» : «Тріада+», 2008. - с. 68
3. Цецорина Т. А. Организация образовательного процесса в школе на основе ресурсного подхода : дисс....канд. пед. наук. – Белгород, 2002.
4. Критическое мышление для все : самоучитель / Пометун Е. И., Сущенко И. М., Пилипчатина Л. Н., Баранова І. А. – Київ : «Освіта». - 2012. - с. 183
5. Рогова Т. В. Ресурсний підхід в управління педагогічним колективом школи : [Електронний ресурс] / Т. В. Рогова – Режим доступу: (http://archive/nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znrkhnpu_ped/2008_34/2.html)
6. Вітюк В. В. Науково-методичний супровід інноваційної діяльності ЗНЗ : [Електронний ресурс] / В. В. Вітюк. – Режим доступу: (<http://www.slideshare.net/novoseliza/nayk-ped-syprovid>)
7. Основи критичного мислення для учнів старших класів загальноосвітньої школи / О. І. Пометун, Л. М. Пилипчатина, І. М. Сущенко, І. О. Баранова. – Тернопіль : Навч. Книга-Богдан, 2010. – с.211

М. Бохан

Управленческое сопровождение деятельности коллектива по развитию критического мышления учащихся в процессе обучения

Статья посвящена проблеме организации процесса управления педагогическим коллективом, использующем в своей работе технологии критического мышления. Автором статьи обосновывается необходимость управленческого сопровождения, исследуются алгоритм такого сопровождения как одна из составляющих работы администрации по управлению педагогическим коллективом на принципах ресурсного подхода, предлагаются пути оптимизации деятельности коллектива, которые являются необходимыми при организации учебно-

*воспитательного процесса с использованием технологий
критического мышления*

M. Bochan

***The article deals with the problem of organization of teaching stuff
management using the technology of critical thinking.***

*The algorithm of administrative maintenance as one of constituents of
the administration work on teaching stuff management based on the
principles of resource approach is investigated. The article suggests the
ways of optimization of activities of the teaching stuff that are necessary for
the organization of the educational process with the use of technologies of
critical thinking.*